

LA
GUERRA CIVIL
a
ARTÀ

Llarg camí
cap al desastre

Jaume Morey

VOLUM I

EDICIONS DOCUMENTA BALEAR

SUMARI

VOLUM I

Pròleg, 13

Introducció, 17

Línies generals, 19

Sobre determinades fonts utilitzades, 23

De 1900 a 1931, anys de gestació dels canvis, 31

La població, 34

L'emigració, 36

La propietat de la terra, 39

L'economia, 47

La crisi de feina, 57

La crisi de les subsistències, 60

El caciquisme, 65

L'associacionisme en el segle xx, 72

Antecedents: les primers entitats, 73

Societat de socors mutus El Porvenir, 73

La Caritat, 74

Auxili del Pobre, 74

La Societat Cooperativa de Consum Sant Isidre, 74

La Federació Artanenca, 75

Cercle Republicà Artanenc, 75

La Caixa Rural, 77

El Sindicat Agrícola Catòlic, 83

El Cercle Catòlic d'Obrers d'Artà, 86

Socors Mutus Artanencs, 88

Altres associacions de caràcter religiós, 91

La Congregació Mariana, 91

Joventut Seràfica, 92

L'Associació Benèfica de les Obreres de Sant Josep, 93

Altres entitats (Centre de Lectura, Lliga Contra el Mal Parlar, Minerva, Societat

d'Instrucció i Recreativa...), 94

La revista *Llevant* (1916-1931), 97

Museu Regional d'Artà, 99

Altres qüestions importants del municipi, 100

L'ensenyament, 101

La sanitat, 104

El proveïment d'aigua potable, 107

La política, 109

Els liberals, 110

Un nucli incipient de dissidència, 111

La Federació Obrera, 112

La irrupció de nous agents en el joc polític, 123

La dictadura de Primo de Rivera, 137

Transició política, 147

Les eleccions de la Segona República, 153

A tall de recapitulació, a les portes de la Segona República, 154

La Segona República, d'abril de 1931 al febrer de 1936, 159

- Eleccions municipals del 12 d'abril de 1931, 159
- Aparició de noves entitats polítiques, 168
- Aglomerat socialista: Agrupació Socialista, Aliança Obrera Artanencs, 168
- Centre Republicà Federal d'Artà, 171
- Dreta Social d'Artà, 172
- Joventut d'Unió de Dretes d'Artà, 173
- Constitució del nou Ajuntament de la Segona República, 174
- La nova política republicana, 175
- El problema del proveïment d'aigua, 176
- La secularització del cementiri: laïcització de la gestió municipal, 177
- El problema de les escoles i la substitució de l'ensenyament religiós, 183
- Les primeres propostes dels tres regidors dissidents, 188
- Proposta per a la tributació equitativa, 188
- Proposta de liquidació dels exercicis endarrerits, 188
- Una proposta enverinada: la inspecció de l'allotjament dels missatges, 192
- La vida política en paral·lel a la gestió municipal, 198
- Oposició a l'Avantprojecte d'Estatut d'autonomia de les Balears, 198
- Eleccions de diputats a Corts Constituents de 28 de juny de 1931, 199
- Eleccions legislatives del 19 de novembre de 1933, 222
- Els fets d'octubre de 1934, 232
- Any 1936, 249
- La Falange a Artà, 250
- Les eleccions generals del 16 de febrer de 1936, 261
- A tall de recapitulació, un resum del primer període de la Segona República, 269

La Segona República, la gestora del Front Popular, 273

- L'eufòria pel triomf del Front Popular, 274
- La Junta Gestora del Front Popular d'Esquerres, 275
- Març de 1936. L'allotjament dels missatges, 279
- Abril de 1936, 284
- Maig de 1936: enfrontaments amb l'Església, obrers sense feina i Reforma Agrària, 289
- La Reforma Agrària, 290
- Juny de 1936, 305
- Juliol de 1936, 314
- El ban del general Goded de declaració de l'estat de guerra, 321
- Fracàs de la insurrecció a Menorca, 323
- La destitució i substitució de la gestora, 324
- Inici de la repressió, 328
- La desbandada dels socialistes, 330
- Assassinat d'oficials a Menorca, 341
- Detencions d'esquerrans, 342
- 15 d'agost, preparatius per al desembarcament, 345

La Segona República, des del desembarcament de Bayo, 347

- 16 d'agost, l'expedició de Bayo desembarca a la costa de Llevant, 347
- Dilluns, 17 d'agost, 351
- Dimarts, 18 d'agost, 356
- Dimecres, 19 d'agost, 359
- Dijous, 20 d'agost, 359
- Divendres, 21 d'agost, 362
- Dissabte, 22 d'agost, 363
- Diumenge, 23 d'agost, 363
- Dilluns, 24 d'agost, 364
- Dimarts, 25 d'agost, 365
- Dimecres, 26 d'agost, 367

- Dijous 27 d'agost, 367
- Divendres, 28 d'agost, 367
- Dissabte, 29 d'agost, 368
- Diumenge, 30 d'agost, 370
- Dilluns, 31 d'agost: les bombes dels avions italians, 370
  - La causa 403/36, 374
- Altres informacions –orals, algunes– sobre el fet, 377
- Informació de Joan Amorós Mòjer, 378
- Dimarts, 1 de setembre, 380
- Dimecres, 2 de setembre, 382
- Dijous, 3 de setembre, 382
- Divendres, 4 de setembre, 383

- Sense operacions militars, la repressió continua, 385**
  - Després de la campanya militar, 386
- L'assassinat de Bartomeu Ginard Genovard –Butler–, 386
- Més normativa franquista per justificar la repressió, 393
  - Un document sobre la repressió, 395
    - La repressió no cessa, 398
- Els assassinats dels presos a l'*Atlante*, a Menorca, 402
  - Un batle civil, 404
- Escarnis i humiliacions... i ajudes als perseguits, 406
  - Més mesures de repressió, 411
    - Gener de 1937, 413
    - Febrer de 1937, 413
    - Març de 1937 i següents, 416
- Els complots de Cala Morlanda i Son Sant Joan, 418
  - El complot de Cala Morlanda, 418
  - El complot de Son Sant Joan, 420
    - Un complot a Menorca, 421
  - Els fets de Cala los Camps, 421
  - Consell de Guerra contra Miquel Oleo, 423
  - Consell de Guerra contra Miquel Brunet, 427
- Divergències entre Falange i la Gestora de l'Ajuntament, 428
  - Any 1938, 429
  - Any 1939, 431
- La Llei de responsabilitats polítiques, 432
  - Morts en acció de guerra, 433
  - Un document de Falange, 438
- Depuració de funcionaris municipals, 442
- Colònia Penitenciària de Formentera, 442
  - La vida dels abscondits, 443
- Els abscondits surten dels seus amagatalls, 447
  - El campament dels presos, 450